

naslanjati učenikam; kako de se imajo zbirati učitelji na stanovitih krajih in se posvetovati, na kateri način bi se izobraženost slovenske mladine nar bolj pospešiti dajala i. t. d. Oj, kako lepe so te vladine! tode pisane so od mož, ki ne poznajo, ne našiga ljudstva, ne naših okolj-šin. Pa kdo je tega kriv? Noben drugi, ko mi sami, ki svojih rán pokazati nečemo. De bi se pa te okolnosti od vsih platí dobro poznale, je naša sveta dolžnost povedati, kje de nas čevelj tiši. Tako bi tudi jaz rad, predenj na dve potrebni vprašanji pridem, samo poverhno opomnil na okolico Metliško.

Tù je še šolstva polje malo obdelano, kakor tudi ljudstvo z duhovniki slabo prevideno. Vzrok tega zasledimo pri Ljubljanskim in Goriškim nekdanjim škofijstvu. Pri Ljubljanski stolici so sedeli enostrani Gorenci, ki so na svoj malin vodo ravnali Dolencam v kvar: narejali so po Gorenskim fare in lokalije, dokler je vérska denarnica kaj iméla; Dolensko stran so pa bolj v nemar pustili, okolica Metliška jim je bila „Novaja zemlja“ — mislili so, de tukej le človekojédci živijo! Goriški in po tem Ljubljanski škofi ték do Kavčiča se niso na to stran nikoli skorej firmat podali, ampak to opravilo Hrovaškim škofam izročili, kar tù in tam od téh posvečene cerkve bistro svedočijo. Ali se je potlej čuditi, de od Černomlja do Vinice skoz velike in številne vasi 4 ure gredé nikjer fare ne najdeš? Opomniti mi pa ni treba, de na Krajskim druge šole ni kakor pri fari. Sto in sto je tedaj v teh občinah lépih mladenčev, ki bojo njih spredniki v sirovosti in divjosti umerli, čerk nepoznavši. V naši dóbi je škofijstvo spoznalo kervavo potrebo nove fare v Dragotuši in si že več ko 15 lét prizadeva doseči ta lepi namen, ali zastonj. Ogledoni so tako dolgo tam na ogledde hodili in izvijevali: od kod bi ondešnja duhovšina živež imela, de so jim uboge občine za njih pota plačale toliko denarjev, de bi si bile z njimi lahko farovž in cerkev sozidale! Oj, de bi nova vlada te gerde navade neoblekla! Černomeljska fara ima malo malo ne 7 tavžent duš; med temi je več ko 1100 za šolo spretnih otrok, v šolo jih navadno ne hodi čez 150. Pa kam bi tudi šli, ko bi jih le tretína prihajala? 950 jih po tem takim brez šolskiga uka ostane! Taka se mende tudi v Semiču, Metliki in Vinici godí. Podzemelj, Adlešič, Preloka in Verh nimajo nobenih šol, de si lih je duš okoli 6,288. Quantus ergo patet campus!!!

(Konec sledí.)

Slovensko društvo v Ljubljani je v seji 19. listop. sklenilo, naslednjo prošnjo na presvitliga Cesarja oddati:

Vaše c. k. Veličanstvo!

Slovenski narod je cesarstvu stolétno vernost in udanost ohranil. Desiravno po poprejšnjih zatiravnih razmerah vladjanja v svojim narodnim občutu in v svoji narodni omiki zadržan, je vedno za svitli Habsburško-Lotrinški prestol z nepremakljivo zvestobo stal.

Vzdigoval je svoj nerazkrušljivi sčit zoper meč sovražnikov, zoper nevéro in zoper pogubno iz jutrovih dežel vdirajočo kugo, v brambo avstrijskiga cesarstva.

Ta narod bo tudi zdaj v razdruživnim vrenji narodov močni jez postavil, odbiti Avstrii nevarne naklepe nemškiga narodniga zbiralisa v Frankobrodu.

Zdej so Slovenci prejeli plačilo za svojo neganjivo zvestobo. Cesarska beseda je svobodo in narodno enakopravnost izrekla.

Edino, veliko cesarstvo je tako še le občinstvo vsim v njim zedinjenim narodam postalo, in Slovenci z veseljem kri svojiga zvestiga serca za-nj zastavijo, prepričani, de se bodo tudi drugi enako opravi-

vičeni narodi obširne države te udanosti radi vdeležili.

Frankobrodski narodni zbor se je z znanimi razdelki prihodne nemške ustave zavezo avstrijskiga cesarstva ločiti prederznil.

Modro vladarstvo Avstrije se bo brez dvombe izpeljavi tacih sklepov z vso močjó zoperstavilo.

Ponižno podpisano slovensko društvo se ne prederzne, veljavno mnjenje visokimu prestolu ponuditi, — kakor glas željá in občutov slovenskiga naroda pa vender za svojo dolžnost spozná, Vašimu Veličanstvu in v obličji svetá misli slovenskiga ljudstva razodeti.

To ljudstvo je v nerazdeljivosti avstrijskiga cesarstva prvi in nedotakljivi pogoj svojiga narodniga življenja na podlagi zagotovljene enakopravnosti vsih narodov spoznalo.

Iz tega vzroka je z nezaupanjem v nemško edinstvo, zoper svoje prepričanje in le iz spoštovanja cesarskiga ukaza, poslance za Frankobrod volilo, kakor tó volitni zapisniki spričujejo.

Pri tem ravnanji se je slovenski narod deržal pravila, de, če práv se zgodovinska, na pragmatiški zakon in na pismo nemške zveze operta pravica pri ustavni vladi kterimu omajana biti zdi, saj prirojena deržavna in narodov pravica nepremagljiva bramba in jez biti mora zoper silo časov.

Nemški narodni zbor v Frankobrodu na Majnu rani s svojimi sklepi ne le zgodovinsko temuč tudi prirojeno pravico avstrijskih narodov, in vsi avstrijski poslanci, če bi tudi vsi enakih misel bili, zavoljo manjšiga števila takih sklepov vstaviti ne morejo.

Dolžnost lastne brambe zaukaže tedej vsim avstrijskim narodam se takimu počenjanju oistro zoperstaviti.

Ponižno podpisano slovensko društvo, ki po svojih udih iz vsih slovenskih krajev želje in misli slovenskiga naroda pozná, za svojo sveto dolžnost derží, namesti njega se tu oglasiti in pristopi k visokimu prestolu Ferdinanda dobrotljiviga s prošnjo:

Vaše Veličanstvo naj blagovoli milostljivo narediti, de se slavjanski poslanci iz nemškiga narodniga zbiralisa v Frankobrodu nazaj pokličejo.

Slovensko društvo v Ljubljani 19. listopada 1848.

Živa prošnja.

Kér z žalostjo strašne reči slišimo od nekterih naših poslancev pripovedati, ktere ali z besedo ali po pismih med ljudí trosijo, prosimo vse poštene ljudi, nej nam po gotovih pričah, ki so kaj taciga govoriti slišale, oznanijo, ali pa take pisma vredništvu *) pošljejo, de jih bo razglasilo in de se bojo spoznali naši sovražniki, ki nas hočejo v brezpostavnost pogrezniti. Tudi Dunajčanje — kakor smo v kurírji brali — hočejo Fistrú, Fišhofu, Goldmarku in Violandu, ki so z Löhnerjem in Borošem v en rog trobili, njih poslanstva preč vzeti in si poštene možé za poslance izvoliti. Tudi mi ne smemo izdajavcov terpeti! Ustavoljub.

Černe bukve.

Večkrat — posebno pa v velkih tergh v Ljubljani — vidimo, kakó uboga živina pred kerčmami cele ure vprežena stoji, de jo dež spira in burja tare, kér je pijanec že davnej pozabil, domú jo odriniti. Mende de mu tisti krajevarji v môšnji cvilijo, ki jih je za derva, žito ali kakošno drugo blagó skupil. Le ko je vina do gérla poln, se verže na voz in jaha sostradano živino domú, de vse vprek letí; ne vidi ne ceste ne grabna,

*) Gotove reči bomo berž razglasili, kér je to naša dolžnost. Vredništvo.

ne ljudi ne drugih reči. — Taka se je zgodila zadnji smajni dan, de jo je na večer nek divjak iz mesta pripodel po Dolenski cesti, kjer je lih pod mojo hišo dve stari ženici iz ubožne hiše, ki ste od starosti gluhe in slepe, pa vender blizo zidú šle, nanaglama poderl, potem pa zbežal, kakor v starim testamentu Kajn, ki je Abeljna ubil, brez de bi se bil le obrnil, viditi, kaj de se je zgodilo. Ljudje pridejo berž na pomoč in babici na pol mertvi v ubožno hišo prinesó. Kmaló pri-teče tudi zdravnik, ki jima je pušati mogel. Ena se nič več ganiti ne more — in nikdar več ne bo vstala! Druga je menj pobita in je spet na nogah.

Povejte mi: ali ne zasluži tak človek velike kazni? Kér je pa zginil kot kafra, de ga gosposki izročiti ne moremo, denemo njegovo delo v černe bukve v očitno zasromovanje!

Samasa.

Slovenska igra

v Ljubljanskim gledišu 22. listopada, napravljena od slovenskiga društva.

V praznovanje velkiga zbora, in posebno svojim udam iz dežele na čast, je izvolilo slovensko društvo pretečeno sredo kot nar primerniši dan, novo slovensko igro v gledišu Ljubljanskim napraviti. Igra se imenuje „Tat v mlinu“, iz Českiga „Čeh a Nemec“ od gosp. prof. Klemana in gosp. J. Kosmača predstavljena, po tem pa od slovenskiga društva v besedi našim okoljšinam primerno prenačena in s petjem pomnožena.

Ta večer se je mende vender spet očitno pokazalo, de ni prazna beseda, ako rečemo, de se je pri nas živo vnel duh slovenski — duh národní, zakaj o poli sedmih že skorej ni bilo več moč v gledišu priti, več gospá si je v silnim drenji obleko stergalo in zlatnino s sebe zgubilo, predin so mogle na svoj sedež priti. Vročina je bila taka, de ni dopovedati, kdor jo ni sam skusil. Čez 200 ljudi se je móglo verniti, kér niso bili v stanu več notri priti.

Ali se je pa tudi splačalo, de so se ljudje tako drenjali in tolikšno stisko in vročino terpelí? — De! Igra sama na sebi je tako dobro izdelana in tako smešna brez nesramnih kvant, de ni ravno veliko taci. Igrana je bila pa tudi od vsih gospodov in gospodičin brez sneme tako izverstno, de je bilo veselje! De so se nekteri memo družih bolj skazali, je lahko verjeti, kér se iz manjši in pohlevniši naloge ne da kaj veliciga in mogočniga narediti.

Grajsinski oskerbnik gosp. C. nam je prekanjeniga, boječiga, s putiko in s sivimi lasmi še nóriga starca dobro pred oči postavil. — Tomaž, mlinar, je bil gosp. M. De ni mogoče, krajnskiga kmečkiga očeta boljši igrati, kakor ga gosp. M. igra, je že davno znano; danes je to zopet očitno pokazal v serčno veselje vsih poslušavcov. — Gospodična K. je bila Katrica, njegova hči, ljubeznjiva v vsaki besedi in v celim svojim obnašanji; tudi pesmico pri kolovratu (Prediška gosp. Poženčana v 47. listu Novíc 1846) je prijetno péla. — Javornik, študent, ki je šolo na kol obesel, je bil gosp. H. Nimamo ga v Ljubljani nobeniga, ki bi nam znal, tako v serce péti, kakor gosp. H. Kdor tega ne verjame, nej sliši le pesem „stariga Krájncá“, ki jo je danes pel: „Kaj doživel sim na sveti“ i. t. d. Glediš se je tréšlo od ropota ginjenih poslušavcov, ki se je vzdignil po dokončani pesmi pevcu v slavo. Pa tudi gosp. L. Fleišman si je z napevam (vižo) k ti pesmi nov časten spominek svoje muzikalne umetnosti postavil. Le naprej takó! gosp. Fleišman — domače pesmi so nar vredniši predmêt. — Gosp. O. je bil jud Aron Mavšel, in se je tudi dobro obnesel. Težko je juda v slovenskim govorjenji posnemati; gosp. O. jo je

práv dobro zadél in bi bil še bolj dopadel, ko bi bil enmalo bolj iz brade vùn govoril in nekoliko bolj počasi. — Mihec, prvi mlinski hlapec (Nemec) je bil Ž. B. Natora je dala temu gospodu vse darove za take in enake nalóge. B. od nog do glave je kakor vstvarjen za to. Tudi je práv ljubo pél nemško pesem. — Ančika, mlinarjeva hišna (Nemka) gospodična K. je bila kakor domá na gledišu, in se je clo v jezi práv prijetno obnašala. Ravno tako tudi gospodična M., ki je Dorotejo, oskerbnikovo déklo, práv primerno igrala. O prepíru med njo in Ančiko se je od smeha gledišu treslo — tako dobro ste se mēdle. — Pravi korenjak je bil desetnik, gosp. K. ki je juda spodobno pokoril. — Kôsci so lepo Fleišmanovo pesem práv dobro péli, pa enmalo krepkejši bi bila še bolj dopadla. — Pesem na koncu igre se je zmešala; tudi bi bili imeli takrat vsi bolj veselo poskakovati in dve versti péti; med nar živejšim petjem bi bilo moglo pa že zagrinalo pasti. — Taka majhna reč se da drugič lahko popraviti.

Danes bo po mnogih željah ta igra ponovljena — nej je nihče ne zamudi, ki jo pervikrat ni vidil.

Gospodam in gospodičnam pa, ki so igrali in péli, se zahvalimo v iménu slovenskiga društva, de nam v povzdigo domorodniga duha in v prid slovenskiga društva tako prijazno na pomoč pridejo brez vsiga družiga povračila, kakor samo tistiga, ki ga v sercu občutijo, de so se za milo domovíno trudili!

Novičar.

22. dan tega mesca se je v Kromerizu po dokončani velki maši, pri kateri so poslanci, ministri i. t. d. pričijoči bili, pervikrat snidel državni zbor. Pervi dan je bilo 255 poslancov skupej, ki so gosp. Smolka za predsednika, gosp. Kaj. Majerja za njegoviga perviga namestnika, gosp. Laserja pa za družiga izvolili. Po ti volitvi so šli saksebi, in 25. dan t. m. se je prvi zbor začel. Bog daj! de bi bil sveti duh poslance razsvetlil, de bi, vse nepotrebno besedovanje opustivši, se krepko ustave poprijeli. Bog daj, de bi zmotljeni in zapeljani se spet na pravo pot vernili in popravili, kar so pregrešili! Bog daj, de bi v bratovski ljubezni dela se lotili, in ga v prid vsaciga naroda dognali! — Tudi novi ministri so izvoljeni, tedej je zdej spet vse v lepim redu. — Naša armada še ni vojske začela zoper Madžarone. Mesto Šoprun (Oedenburg) se je dobrovoljno naši armadi vdalo. Na Košuta zdej samí Madžaroni pazijo, de jim ne uide in jih v mlaki ne popustí. — Na Dunaji so pretečeni teden spet nekaj puntarjev vstrelili, nekterim že k smerti obsojenim je pa Vindišgréc prizanesel. — Jelačić in Vindišgréc sta s pohvalnima dopisama dobila od Rusovskiga Cesarja tudi imenitna reda velike vrednosti; Jelačić pa še iz Berolina in Saksonskiga pohvalne pisma za svoje junaško obnašanje, s katerim je Evropo brezpostavnosti otel. Tudi od našiga Cesarja je te dni Jelačić velki križ reda Leopoldoviga prejel. — Pri Dunajskim bôji je 56 oficirjev, 949 vojakov in 68 konj padlo; koliko pa Dunajčanov se še práv ne vé. — Cela škoda podertih pohištév i. t. d. je na 38 milijonov prerajtana!

Nova slovenska igra.

Prihodnjo saboto je spet nova slovenska igra v Ljubljanskim gledišu napovedana. Gosp. Kordeš, ki se je za domorodne reči lepo vnel, jo je na noge spravil; gosp. Babnik jo je svobodno iz nemškiga prestavil in našim sedanjim okoljšinam primeril. Imenuje se „zmešnjava čez zmešnjavo“. Pa bo le gledišu spet polno!

Današnjemu listu je perdjan 24. dokladni list.